

1924

פרוטוקול מס' 38/ב

מישיבת וועדת העבודה
מיום ד', כ"ה בתמוז תשי"ז - 24.7.1957
(בשעה 9.00)

בכור:

- חברי הוועדה:
- ע. גוברין - היו"ר
 - ב. אידלסון
 - מ. ארם
 - ה. ברגר
 - ב. צ. הראל
 - ח. סיגורי-כהן
 - ד. נצר
 - י. קרגמן
 - א. רימלס
 - י. ריפתין
 - א. שוסטק

מוזמנים

- ס. נמיר - שר העבודה
- צ. בר-ניב - היועץ המשפטי של משרד העבודה
- ד. סנא - מנהל אגף השיכון במשרד העבודה

סדר-היום:

1. אישור תקנות לפי פקודה הפיצויים לעובדים בקשר לתאונות עבודה;
2. אישור תקנות לפי חוק הגימלאות לנפגעי הספר.
3. המשק הלאומי במשבר שביתת "אתא" - דיון בהצעה-לסדר היום של ח"כ ספיר.

1. אישור תקנות לפי פקודת הפיצויים לעובדים בקשר לתאונות עבודה:

מר בר-ניב:

כידוע לכם, לגבי תאונות שקרו לפני ה-1 באפריל 1954 נשארה בתוקף פקודת הפיצויים הקיימת, אולם אנו נוהגים להתאים פעם בשנה אח הסכומים לתנודות שחלו בשכר העבודה. הדבר נעשה באמצעות תקנות, הטעונות אישור ועדת העבודה של הכנסת.

לפי הנחוננים שקיבלנו מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, התמידה היא 13%. זה כולל גם חוספת יוקר וגם השינויים בשכר היסודי. בהחלט לזה אנו משנים את כל הסכומים. כמובן לא בדיוק ב-13%.

ע.ע.

אלא טעגליים אה המסירים. למשל, מינימום הפיצויים במקרה טווח היה עד עכשיו 2875 ל"י, ואנו מציעים להגדיל את הסכום ל-3250 ל"י; הסכום במקרה טווח הוא 5750 ל"י, ואנו מציעים להגדיל ל-6500 ל"י. הוא הדין לגבי פיצויים שבועיים. היום הסכום הוא 30,500 ל"י, ואנו מציעים להגדילו ל-34,500 ל"י.

ישנם בערך כ-100-200 פועלים המקבלים

פיצויים ממעבידיהם לפי החוק הישן.

החקנות לפי פקודת הפיצויים לעובדים

בספר לתאונות עבודה - אושרו

2. אישור תקנות לפי חוק הגימלאות לנפגעי הספר:

מר בר-ניב: לפי חוק הגימלאות לנפגעי הספר, שנתקבל

רק לפני מספר חודשים, הגימלה ניתנת על

בסיס שכר עבודה של 6 ל"י ליום, אולם החוק הזה מעניק זכות למפרע עד שנת 1949, ולכן הגימלאות הן בחוקף למפרע עד שנת 1949.

לפי החוק, רשאי שר העבודה לתאם מזמן לזמן

את סכומי הגימלאות לפי חבודות השכר. ברור שהסכום של 6 ל"י ליום, שכוחו היה יפה לפני חדשיים, הוא מחוץ לכל פרופורציה בעד התקופה הקודמת. קיבלנו את המספרים המתאימים, עיגלנו אותם, ואנו מציעים כי בעד התקופה מפברואר 1949 עד 1 לאפריל 1952 ייקבע הסכום של 3 ל"י ליום; בעד התקופה מ-1 לאפריל 1952 עד 1 באפריל 1954 ייקבע הסכום של 4 ל"י ליום; בעד התקופה מ-1 לאפריל 1954 עד 1 לאפריל 1956 ייקבע הסכום של 5 ל"י ליום, כי בתקופה זו נכנס לפעולה המוסד לביטוח לאומי, אשר קבע את הסכום של 5 ל"י. משנת 1956 כבר נשאר הסכום של 6 ל"י, אם כי החוק נקבע רק לפני חדשיים, אבל הוא היה בדיון בכנסת ובוועדה שנה שליטה, ומאחר שכבר נתקבל הסכום של 6 ל"י, לא חשבנו לנכון לשנות את הסכום לגבי התקופה שאחרי 1956.

לכמה מקרים נוגע הדבר?

א. שוטסק:

איננו יודעים. עכשיו מוגשות התביעות בעד העבר, ויש להניח שהמספר מגיע למאות. עד עכשיו אושרו, בערך, כ-200 תביעות.

מר בר-ניב:

בדרך-כלל קבענו את תחולת החוקים הפיסקליים

לאחר אישורם. לגבי חוק זה ביקשה הוועדה

שהתחולה תהיה רטרואקטיבית, והממשלה קיבלה זאת ללא הסתייגות. אולם אמרנו שהגימלאות ישולטו לפי השיעורים של אז, מתוך הנחה שהסכומים כבר הוצאו.

היו"ר ע. גוברין:

אינני זוכר שאישרנו חוקים רטרואקטיבית

א. שוטסק:

ושהתשלומים נקבעו לפי השיעורים בעבר.

אינני מציע לשלם בעד העבר לפי השיעור הקיים עתה. אני מציע לקבוע שני סוגי שיעורים: שיעור אחד לסיום חשבון העבר ושיעור שני להווה.

אני מציע לקבל את הצעת הממשלה, אחרת

א. רימלט:

יווצו אי-סדר בכל התשלומים ושכרו של

הנפגע יצא כהפסדו.

ע.ע.

י. קרגמן:

אני תומך בהצעה לקבוע שיעור אחיד בעד
התשלום הרטרואקטיבי.

שר העבודה ס. נמיר:

אין זה ביטוח שנקבע בשנת 1949 ושמשלמים
אותו בשנת 1957.

י. קרגמן:

פיצוי אינו יכול להיות מוחזר לפי שיעורים
שהיו בעבר.

היו"ר ע. גוברין:

אני מתנגד להצעה לקבוע תשלום אחיד בעד
התשלום הרטרואקטיבי.

נתקבלה הצעת ח'כ שוסטק, לקבוע שני שיעורים
לתשלום גימלאות לנפגעי הספר, 4 ל"י ליום בעד
התקופה עד 1 לאפריל 1956 ו-6 ל"י ליום בעד
התקופה שאחרי תאריך זה.

3. המשטח הלאומי במשבר שביתת "אחא" - דיון בהצעה לסדר-היום של ח'כ ספיר.

היו"ר ע. גוברין:

היינו צריכים לקיים את ישיבתנו ביום ב'
בהשתתפות שר העבודה, כדי לשמוע פרטים
בקשר לסכסוך ב"אחא", אולם באותו יום קיבלו חברי הוועדה הודעה מטגן סזכיר
הכנסת, מר צידון, כי השר לא יוכל לבוא לישיבה, ולא ראיתי חועלת לקיים את
הישיבה בלי השתתפותו. לכן אני נאלץ לשנות היום את סדר-היום של הוועדה
ונחליף דברים בענין סכסוך "אחא".

ב. צ. הראל:

אם מעמידים כעת לדיון את הנושא שהועבר
אלינו ע"י הכנסת כהצעה לסדר-היום, אני
מבקש להזמין את בעל ההצעה - ח'כ ספיר.

היו"ר ע. גוברין:

חבר הכנסת ספיר הוזמן לישיבת הוועדה,
אולם הוא חשב כי עליו להרצות לפנינו
על הבעיה. הזכות היחידה שיש לבעל-הצעה לסדר-היום, שהועברה לדיון בוועדה,
היא לחוות דעה, ותו לא.

ס. קלמר:

מאחר שסכסוך "אחא" נסגר לטיפולו של ראש
הממשלה, ויש להניח שהענין יסודר, אינני
חושב שעלינו לדון עכשיו בבעיה זו. מוטב להקדיש את הזמן לדיון בשאלת הסיכון.

א. ריטלט:

אני יודע מתוך נסיוני, שכאשר העמדתי
הצעה לסדר-היום והיא הועברה לוועדה,
קיבלתי ראשון את רשות הדיבור בדיון על הצעה זו. הכנסת חייבת לשמור על
הפרוצדורה המקובלת, יאפילו אם תחליט הוועדה לא לדון בהצעה, עליה לקבל
את ההחלטה בנוכחות בעל ההצעה.

י. ספיר (מופיע בדלת):

לא קיבלתי שום הזמנה לישיבה, וכל עוד
לא אקבל הזמנה, לא אבוא.

היו"ר ע. גוברין:

חבר הכנסת ספיר הוזמן לישיבה; אחרת לא יכול היה לשאול אותי אם עליו להרצות בפני הוועדה.

שר העבודה ס. גמיר:

כחבר כנסת אני מרשה לעצמי לומר, כי בדרך-כלל סבדילים במקרים אלה בין סיעה שיש לה נציגות בוועדה לבין סיעה שאין לה נציגות בוועדה, מקפידים מאוד על כך שלא רק נציג הסיעה יוזמן, אלא גם מאפשרים לו הצגת הבעיה. סיעות אחרות שהן נציגות בוועדה, גם אם בעל ההצעה אינו חבר אותה וועדה, אין מקפידים על כך שדוקא אותו חבר שהציג את הבעיה בכנסת יציג את הבעיה גם בוועדה.

לגבי עצם העניין, הודעתי בכנסת - ואני סחזיק ברעה זו גם עכשיו - כי אין הכנסת צריכה להתערב ולטפל בסכסוכי עבודה מבחינה מעשית. כל שנוח קיום המדינה נהגנו כך, ואין כל סיבה שלא ינהגו כך גם להבא, אם יש לעשות לפעמים יוצא מהכלל, זה כדי לאשר את הכלל. במקרה של סכסוך מקצועי, הגורם לריכוז תשומת לב הציבור ודריכותו מעבר לתחומי השאלות הפרוזאיות השנויות במחלוקת בין הצדדים, יש לפעמים הצדקה שהכנסת תערוב, בצורה זו או אחרת, בירור וחילופי דברים על העניין. יש לפעמים עניין לסיעות פוליטיות להשתמש בהזדמנות זו להצהיר את עמדתם, לפעמים יש טעם בפולמוס עצמו בין חברי כנסת שונים. אולם הכנסת אף פעם לא נהגה להתערב בסכסוכי עבודה, ואני עומד על כך גם עכשיו. יתכן שהעניין יוכרע היום ע"י הפועלים עצמם, ולא יהיה לנו צורך לחזור לנושא.

לאחר שהסברתי בכנסת באריכות מטפיקה את המניעים שהביאו אותי לידי ניסוח המלצותי לצדדים, הדגשתי ואמרתי כי אין לבוא בטענות נגד שום צד על אשר הוא סתר לקבל את המלצותי, אין הוא חייב לעשות זאת על פי החוק, אין הוא חייב לפי הנוהג, אין אצלנו בוררות חובה, וגם אילו היתה בוררות חובה, לא שימשתי בתפקיד זה, לא הציעו לי לשמש בורר. הם נעבו לחביעתי שהיו סוכרחים להענות לה גם אילו לא רצו. לאחר שאושר חוק סכסוכי עבודה, הם חייבים להענות לחיובי. אינני מחשיד אותם בכך שלא היו נענים גם ללא חוק סכסוכי עבודה. אין לי כל חרעומת פורמלית למר מולר, אשר סירב לקבל את המלצותי, כשם שלא יכולתי לבוא בתרעומת למועצת פועלי חיפה על אשר סירבה 8-9 חדשים לפני כן לקבל המלצות של וועדת היוון שמיבית. מבחינה פוליטית, רשאי כל אחד להעריך את הדברים כך או אחרת. גם אני אינני מיותר על זכותי לקבוע יחס של הערכה לשלילה או חיוב המלצותי. במקרה זה, אבל אין זה נוגע כלל לזכותם הסוברנית של כל אחד מהצדדים לקבל את המלצותי, או לא לקבלן.

אע"פ שעם פרסום המלצותי, הייתי רשאי

לראות עצמי כמי שסיים את תפקידו, חשבתי כי דבר שאני פטור ממנו בתור מתווך, אינו פוטר אותי בתור שר עבודה. בתור מתווך אני משמש בתפקיד אר-הוק לאותו סכסוך; כשר העבודה אני מקיים פונקציה תמידית, וראיתי צורך, גם לאחר שהנהלת "אתא" דחתה את המלצותי, לנסות לגייס גורמי השפעה שונים כדי ללחוץ בצורות מגוונות ביותר על ההנהלה שתקבל את המלצות ובדרך זו להביא לידי פתיחת המפעל. לא נמנעתי מלגייס אנשים הקרובים לחברי ההנהלה, אם מבחינת השקפותיהם או מבחינת היחסים החברתיים, הן מצד מעבידים והן מצד חברים בעבר, גייסתי אישים וותיקים מסייסי השומר הצעיר לשעבר שהיו יחד עם מר מולר בתנועה. השתמשתי בכל אפשרות לגייס אנשים הקרובים למר מולר מבחינה סוציאלית ומקצועית וכן אישי ציבור במדינה, עד לאישים מהדרגה הגבוהה ביותר במדינה, לטיפולים בלתי רשמיים, אשר חשבתי אותם ליותר יעילים מפעולות פומביות, אשר חמיד מלווה אותן יסוד של גרוי והכבדה על יישוב סכסוכים מעין אלה.

ע.ע.

לאחר שגם דרך זו לא פעלה, החלטתי לזמן ישיבה של הצדדים, ולא עשימי זאת כמתווך, כי אם בחור שר העבודה. בישיבה זו השתתפו גם יו"ר המועצה הכלכלית העליונה של המדינה, מר נפתלי, ושר המסחר והחעשיה, ששימש בחור מתווך בלתי רשמי. ניסיתי להשתמש גם בהשפעתה של שרת העבודה לשעבר, עכשיו שרת החוץ, אשר טיפלה פעם בסכסוך "אתא", אבל לא הצלחתי, כי היה זה לפני נסיעתה לקונגרס הסוציאליסטי ליונינה, ואפילו לא הגיעה לרשות הדיבור. חשכתי שיהיה טוב אם ישתתף בישיבה זו גם שר-האוצר, אבל הוא היה אז בחו"ל. ישננו נשתי ישיבות ממושכות מאוד, שהיו בהן גם מעברים שונים, ובאחד הרגעים, דוקא בישיבה הראשונה, היה לכולנו הלי-יוצא-מהכלל הרושם שהעניין מחיל לזוז, אולם זה היה כבר בשעה שתיים בלילה, מר מולר היה עיגף מאוד וביקש הפסקה. לאחר ההפסקה באו בכוחות רעננים לשלול את הצעותי, וגם נסיון זה לא העלה תוצאות.

הממשלה קיבלה ממני מדי ישיבה בישיבה

אינפורמציה בענין זה. לאחר כשלון הנסיון של הישיבות בהשתתפות השרים הנוגעים לענין, אמרתי כי הרושם שלי הוא, כי ההנהלה לא תקבל את המלצותי אלא אם תהיה כפויה לכך. אין חוק היכול להיב את הנהלת "אתא" לקבל את מסקנותי, אולם אפשר לכפות עליה זאת אם יגיעו אותה ללכת לבוררות. אי-אפשר לכפות עליה בוררות חובה, אולם לאחר שהתירוך נכשל, יש לעשות כל מאמץ כדי להגיע את הצדדים להסכים לבוררות. אם יוחלט על בוררות, במקרה שהצו לא יגיע לידי הסכם, יש אפשרות לפנות בורר מכריע. ראיתי בזה ששום דרך, אבל ידעתי את המגנטאליות של שני הצדדים ואת הרעש שדבר זה יעורר. חשכתי שצריך ללכת בדרך כזאת ששום צד לא יוכל לסרב, להציע בורר כזה שלא יהיה ספק ביושרו, באחריותו ובמעמדו במדינה. לא הצעתי את נשיא המדינה, אולם הצעתי בישיבת הממשלה לראש הממשלה להתערב בסכסוך. הוא סירב לחלוטין, ושאל אותי אם שני הצדדים הסכימו לקבל את טיפולו. נאלצתי לומר שלא שאלתי אותם ושאלתי לי יפוי כוח כזה, אולם כאשר חזר מר אשכול מחו"ל, הוא נאחז ברעיון הזה וראה את עיקר הקושי באפשרות להגיע את הנהלת "אתא" לקבל על עצמה הכרעת בוררות. הדבר נמשך לפחות שבועיים עד שנתגלתה נטייה אצל ההנהלה להענות להכרעת בוררות, כלומר, לפנות אל ראש הממשלה, כי ראש-הממשלה לא הציע את עצמו, הוא סירב להציע את עצמו.

לצערנו, נתגלה קושי בלתי צפוי - שעכשיו

אולי איננו קיים עוד - דוקא מצד הפועלים, שלי כשלעצמי כמעט לא היה ספק בכך שהם יסכימו. נדמה לי שהיה כאן קצת סילוף המושגים בדיוני הפועלים. הם אולי ערבבו, בגלל הסברה לא נכונה או אי-הבנה מחוץ תום לב, את ענין הבוררות והפשיה המוסכמת, ששני הצדדים רשאים לרצות בה או לא לרצות בה, עם בוררות החובה, כאילו באים לכפות עליהם את הבוררות, כך שהנסיון להזיח את הפועלים שימסרו את הענין להכרעת מר בן-גוריון, שאם יראה צורך יוכל להכריע, אבל לא יכנס מלכתחילה כתפקיד בורר, לא הצליח.

האמת היא שר בן-גוריון לא רצה בכלל

להיכנס לענין. רק בגלל חומרת הבעיה גאלץ להענות ללחצנו, אבל סירב לפנות להציע את עצמו. לאחר שנתגלתה נטייה אצל ההנהלה לפנות למר בן-גוריון להיכנס לבעיה, הוא לקח על עצמו לפנות לפועלים. ארע מה שארע. כל זה ידוע מתוך הידיעות הנכונות והפרטים הלא נכונים שהתפרסמו בעתונות. עכשיו הסבב הוא כזה שראש הממשלה לא הסכים להסתפק בהסכמת מוסדות הפועלים הפועלים בשמם, אלא אם הפועלים עצמם יחליטו על כך. בענין זה התכנסה אתמול אספת פועלי "אתא", אשר עדיין נמשכת, אם הם יחליטו בחיוב, יש סיכוי לחיסול מהיר של הסכסוך. אם לא יחליטו בחיוב, שאר הענין בגדר סכסוך.

ע.ע.

אני נמצא 34 שנים בארץ. ארגנתי שבתות רבות. נהגתי להשתמש באופן קלטי בנשק השביתה, כלית כל ברירה אחרת לפועל. קיימתי כלל זה כנאמנות לעיקרון הזה במשך כל השנים. אני חושב שגם היסלתי שבתות לא פחות משהכרזתי, כי בעצם מטרת השביתה היא להביא לחיסולה. אני סביר סבסוכי עבודה חסודם ביותר, אם להוציא מן הכלל סכסוכי עבודה בין פועלים לפועלים, שהם הסוכנים ביותר בכל ארץ ושגם אצלנו הביאו לידי שפיות דמים. אשר לסכסוך עבודה מעמדי, קלאסי, סיפוי בין עובד לנותן-עבודה, קשה לי להיזכר - ונדמה לי שהפרקטיקה שלי היא מן העשירות ביותר בארץ, כי כל ימי עסקי בחינם זה - לא זכור לי סכסוך עבודה מעין זה, אשר הדשקנו בו מאמצים עצומים עד למיצוי כל מה שאפשר למצוא בארץ הזאת כדי להשפיע על הצדדים ליישב אותם, כשם שנעשה הדבר לגבי הסכסוך ב"אתא". אפשר לומר כי המפלים בדבר הם חסרי כשרון, אבל אי-אפשר לומר שהם חסרי נסיון. נזהרתי מאוד מפליטות פה, העלולות להכביד על הדבר.

אני מצטער לציין שהכל לא עזר, עד אשר בסופו של דבר נתגלתה האפשרות לנסות לפתור את הבעיה בעזרת התערבותו של ראש הממשלה, לאכראש הממשלה, כי הממשלה לא הטילה עליו תפקיד זה, ואילו היתה רוצה לעשות זאת, הודיע מר בן-גוריון שלא היה מקבל את הדבר. הוא התערב בדבר כאחד מאזרחי המדינה, בגלל חומרתה של הבעיה, אם שני הצדדים יתנו בו את האיסון לכך. היום יוכרע הדבר. ראש הממשלה הודיע, שאם היום לא יתברר המצב, הוא לא יספיק יותר בפרשה גם אם יתבקש לעשות זאת מחר או מחרתיים. הוא קיבל את התפקיד הזה באי-רצון, גם מפני שהוא עסוק וגם מפני שאין הוא רוצה כי יערבבו את תפקידו כראש הממשלה והתערבותו כאיש ציבור.

מסרתי את האינפורמציה הזאת לוועדה רק מפני שאני רואה עצמי אשם בכבוד חברי הוועדה שני ימים, נדרשתי ע"י היו"ר להופיע בפני הוועדה, ולא יכולתי להענות לכך כי הייתי עסוק בשביתה עצמה. חשבתי שמן הראוי לצען כבוד הוועדה, שאמסור אינפורמציה, אולם העניין הוא היום במצב כזה שכל סיפול מצד מישהו שאינו אחראי לכך במישרין עשוי להכביד גם אילו הוועדה ראתה צורך להיכנס לבירור הפרשה, טובת העניין דורשת לא לעשות זאת היום, כי היום הוא יום ההכרעה.

היו"ר ע. גוברין:
אני מציע לקבל את ההחלטה הבאה: שמענו משר העבודה אינפורמציה בענין הסכסוך ב"אתא". אין הוועדה סבורה שהכנסת או וועדת העבודה צריכות לעסוק בסכסוכי עבודה.

ט. ארם:
אני מקבל את ההצעה היסודית של היו"ר הוועדה, שלא הכנסת ולא וועדת העבודה סוסמכים לספל בסכסוכי עבודה, אולם אני גם מציע שהוועדה חביע את מורת רוחה על כך שראש הממשלה נכנס לענין ולא השאיר את תוצאות המאבק למאבק בין ההסתדרות והמעבידים, ראש הממשלה מייצג את כל הממשלה, ואין לעשות הבחנה בין מר בן-גוריון כראש הממשלה לבין מר בן-גוריון כאזרח המדינה.

היו"ר ע. גוברין:
אני מצטער על דבריו האחרונים של חבר-הכנסת ארם, הייתי יכול להצביע את הצעתו אילו היה סוכיח כי מר בן-גוריון מתערב כראש הממשלה ושהודעת שר-העבודה איננה נכונה, מאחר שאין הדבר כך, אינני יכול להצביע על הודעות בלתי נכונות.

ע.ע.

ט. ארם:

אני מקבל את דברי שר העבודה כנכונים,
אולם אי-אפשר להבדיל בין מד בן-גוריון
כראש הממשלה לבין מד בן-גוריון כאזרח.

י. ריפתין:

היה לי הכבוד להצביע בכנסת נגד העברת
הבעיה לדיון בוועדה, אולם מה תיארו
לעצמם אלה שהצביעו בעד, לא לכנס את ישיבת הוועדה? אני תומך בעמדה
העקרונית של היו"ר, אולם אי-אפשר להעביר בכנסת החלטות חכמיסיות ליום
אחד, יום אחד לומר שבעית סכסוך "אתא" צריכה להתברר בוועדה וביום השני
לומר שהיא איננה צריכה להתברר בגלל זה שמצאו איזו דרך של מו"מ? הייתי
מייעץ לא לנהוג בעמיד בדרך זו.

בהחלטה להעביר את הענין לדיון בוועדה
היתה הפרה של עיקרון מוסכם, על כל פנים במפלגות ההסתדרות, אותו עיקרון
שהזכיר היו"ר, אולם כמה ימים אחרי כן נעשתה הפרה עוד יותר חמורה, שחבר-
הכנסת ארם כבר דיבר עליה. החוק ליישוב סכסוכי עבודה הוא ביסודו חוק תיווך.
קבענו שיכולים למנות בורר אם שני הצדדים מסכימים לכך ואם הוא מוסכם,
כאשר הבורר אינו מוסכם, אפשר להסיל בוררות/ ^{ח"ב} הפרוצידורה שנקטו בה לא
היתה כזאת, קודם היתה הודעה על בורר, העמידו את הצדדים בפני לחץ של
מינוי בורר כזה שאי-אפשר לטוב לו, ומגוחך להגיד שראש הממשלה איננו מוסיע
כראש ממשלה, האם אין לקרוא לכך בוררות חובה? צריך קודם לשאול את הצדדים
אם הם רוצים בוררות ואחר-כך למנות בורר, ואם לא יגיעו להסכם על בורר,
שר העבודה ימנה אותו. כאשר שר העבודה הציע תיווך והנהלת אתא דחתה הצעה
זו, הוא אמר שאין לו סענות, אולם כאשר בדרך הסנוגדת לפרוצידורה המקובלת
ע"י הכנסת, נקבע כבורר אדם העומד בראש המדינה, הדבר הזה כרוך באיום של
סנקציות.

על כן אני מציע לקבל את הצעת היו"ר,
שהוא הציע באיחור רב, שהוועדה לא תספל בענין סכסוך "אתא" ולא בסכסוך אחר.
וכן אני מציע שהוועדה חביע את מזרת רוחה על צורת התערבותו של ראש הממשלה
בסכסוך הזה.

ב. צ. הראל:

אני מסכים להצעתו של שר העבודה לא לדון
היום בענין סכסוך "אתא", אולם אני מציע
להשאיר לנו את זכות הדיון באם הסכסוך לא יישוב בימים הקרובים.

בהזדמנות זו אני מביע את צערי על כך
שבמשך 14 ימים לא מצא יו"ר הוועדה לנכון להעמיד את השאלה בסדר-יומה של
הוועדה. יו"ר הוועדה צריך היה לכנס ישיבה מיוחדת מיד לאחר שהכנסת העבירה
את הבעיה לדיון הוועדה, כי זוהי בעיה רצינית שאיש אינו מתעלם מחשיבותה.

נושא ההצעה לסדר-היום לא היה ענין השביחה
והצורך בחייוך, אלא - המסק הלאומי במשבר שביתת "אתא". היה כדאי שהוועדה
תדון על נושא זה, ביחוד שגם שר העבודה ורוב הכנסת החליטו להעביר את
השאלה לדיון בוועדה,

אני רוצה להעיר את תשומת לב היו"ר, שגם
היום השאלה הזאת איננה עומדת בסדר-היום של הוועדה, וכן לא בתוספת לסדר-
היום שקיבלנו אחמול. לא ידעתי שהנושא יעמוד היום לדיון, אחרת הייתי
מבקש מחבר-הכנסת ספיר להשתחף בישיבה.

אשר לשאלה העקרונית, אני מבין כי לא רצוי
שהכנסת והוועדה יטפלו בסכסוכי עבודה, אבל אתפגד בפל לבי שוועדה העבודה

ע.ע.

תקבל בתור החלטה איזה שהוא איסור על הכנסת או על היועדה לטפל באיזה שהוא נושא. הכנסת היא סוברנית; אנו נמצאים בארץ דימוקרטית עם מאות-כוח דימוקרטי לעם, ואין למישהו הזכות לאסור על הכנסת לטפל באיזה שהוא דבר. אני מציע ליו"ר לחשוב היטב לפני שהוא מעמיד להצבעה הצעה בדבר הגבלת הסוברניות של הכנסת.

אני מציע להוריד את ההצעה העקרונית של היו"ר מהפרק, אם כי לעתים קרובות גם אני חושב שבדרך-כלל אין לדון בכנסת ובוועדות על סכסוכי עבודה, אבל לא באופן עקרוני, אלא למעשה.

היו"ר ע. גוברין:

אינני רוצה שיסעו בדברי. לא הצעתי שום איסורים והגבלות על הכנסת. הצעתי לוועדה לחוות את דעה בפני הכנסת, שאין עליה לטפל בסכסוכי עבודה קונקרטיים. אין זאת אומרת שהכנסת או וועדת העבודה לא ידונו על יחסי העבודה בארץ, מצב המשק וכו'.

חבר הכנסת הראל האשימני בזה שלא קיימתי את הדיון מיד לאחר שהכנסת העבירה אותו אלינו. מספר ימים לאחר שהבעיה הועברה אלינו ע"י הכנסת התקיימה ישיבה של וועדת העבודה. חבר-הכנסת שוסטק הציע באותה ישיבה לא לדון בסדר-היום הרגיל, כי אם לדון בענין שביחח "אתא". ללא כל ויכוח קיבלתי את הצעתו והזמנתי את השר. אחרי כן התפתחה שיחה בין חברי הוועדה ובהסכמת חבר-הכנסת שוסטק החלטנו להקדיש לבעיה זו ישיבה מיוחדת שנקבעה ליום ב'. ביום ב' קיבלנו הודעה משר העבודה שלרגל הסכסוך יצא לחיפה. את ההודעה הזאת קיבלתי כמו כל חברי הוועדה. הודעתי לסגן-מזכיר הכנסת כי הדיון על ענין סכסוך "אתא" יתקיים היום וביקשתי ממנו להזמין את חבר-הכנסת ספיר. אני מתפלא שהנושא לא הועמד בסדר-היום של הוועדה, אולם עוד לא היה מקרה שכאשר נושא מסויים הועמד כסעיף ראשון בסדר-היום והדיון בו נדחה, שהוא לא יחזור לעמוד בסדר-היום של הישיבה שלאחר מכן.

מ. קלמר:

אני חמים דעים עם חבר הכנסת הראל, כי בדרך-כלל הארגון המקצועי צריך לטפל בסכסוכי עבודה, אבל אין לאסור על חבר כנסת להציע דיון כזה. כל חבר כנסת זכאי להציע דיון בשאלות שונות.

אני מברך את אלה שקיבלו על עצמם את היזמה להציע לראש הממשלה להיכנס לעובי הענין, כי לפי התפתחות הענינים כיום, זוהי האישיות היחידה שבירה לחסל את הסכסוך. משום כך אני מציע לוועדה לקבל החלטה האומרת, כי היא רואה כסיפוק את העובדה שראש הממשלה נאות לקבל עליו לטפל בענין סכסוך "אתא", ומקווה שיביא את הענין לידי סידור סופי.

א. שוסטק:

אני שמח - ואני אומר זאת בכל לבי - כי יש סיכויים לכך שסכסוך אחא עומד להסתיים, אולם אני חושב כי נעשו בקשר אליו כמה דברים בלתי טובנים גם לציבור וגם לגופו של הענין.

ראשית, לא מתקבל על הדעת ששר-העבודה לא הביא את מסקנותיו באחת מישיבות הממשלה, ולא מתקבל על הדעת שהממשלה לא עמדה מאחריהן. הציבור לא יאמין אם יגידו לו, כי פעולותיו של שר-העבודה בקשר לסכסוך "אתא" היתה פעולה של מר נמיר, שהוא במקרה שר-העבודה. הציבור יבין שכל הממשלה קיבלה את המסקנות הללו ושם מולר לא קיבל אותן. לא מובן מה הניע את מר הנס מולר, שלא קיבל את המסקנות של שר בממשלה, לקבל עכשיו את תיווכו של מר בן-גוריון וגם את הכרעתו.

24.7.57

ע.ע.

כן לא טוב, כי למרות שטיפלה בענין זה הממשלה, למרות שטיפלה בזה הכנסת, למרות שטיפלה בזה ההסתדרות והועד הפועל של ההסתדרות, בימים האחרונים עבר הטיפול לשטח מפלגתי צר מובהק.

אני בעד בוררות חובה - וכאשר דנו בחוק ליישוב סכסוכי עבודה דרשתי זאת במפורש, אבל אני נגד בוררות שכופים אותה ע"י שטעת מפלגתית. הבוררות שנקבעה בענין "אתא" איננה בוררות חובה, איננה בוררות מרצון, אלא בוררות חת איום של סנקציות ששטעת יות במפלגה.

לא טוב לי למה הכנסת, אשר הקדישה לענין זה כל-כך הרבה תשומת לב, לא מצאה לאפשרי להזמין את הנהלת "אתא" כדי לשמוע מה בפיה. במידה שיש כבר חוק ליישוב סכסוכי עבודה, במידה שהממשלה מטפלת בענין זה, שהרשות המבצעת מטפלת בענין זה, רשאית גם הרשות המחוקקת לטפל בענין זה. לא טוב לי מדוע הכנסת, למרות כל הדיבורים, לא מצאה לאפשרי לטפל אפילו פעם אחת בענין זה.

מה יהיה אם גם הטיפול של ראש הממשלה לא יצליח? בודאי יטביר הענין לכנסת.

היו"ר ע. גוברין: ברוב הארצות הדימוקרטיות כאשר סכסוך לא נגמר, מכריע הפרלמנט?

א. שוסטק: ברוב הארצות הדימוקרטיות כאשר קיים סכסוך בין עובדים לנוחני עבודה, מטפל בזה האיגוד המקצועי. לא שמעתי עדיין על שום מדינה שמפלגה תקרא את חבריה למשמעת מפלגתית בענין זה, ולא רק מפלגה, אלא הממשלה תאחז באמצעים.

שר העבודה מ. נמיר: נדמה לי, כי מפלגתו של חבר-הכנסת שוסטק קיבלה החלטות בפורום מפלגתי מובהק כיצד לפתור את שאלת סכסוך "אתא" ואפילו דקדקה לומר כי המתווך שנבחר איננו מתאים.

א. שוסטק: הרי הממשלה נכנסה לענין. מה יהיה אם הסכסוך לא ייושב?

היו"ר ע. גוברין: חימשך השביתה.

א. שוסטק: וועדת העבודה לא תטפל בזה? לא שמעתי בדברי השר דברים פסקניים כאלה.

התערבותו של ראש הממשלה וראש מפא"י בענין זה, צריך להיות נידון בוועדה, אולם אני מציע שהוועדה תחזור לדון בענין לאחר ולאור התפתחות הענינים. אם יש סיכויים שהסכסוך ייגמר ויש חשש שהתערבותנו עלולה להפריע, אני מציע לחכות, אולם אני רוצה לשמור לעצמנו את הזכות לחזור לדון בענין זה.

ב. אירלסון:

נמנעתי מלהצביע בכנסת בעד העברת הענין לדיון בוועדה, מכיון שחשבתי שאין מקום לא לכנסת ולא לוועדת העבודה להתערב בסכסוכי עבודה. חשבתי כי החלטה שנתקבלה בענין זה בכנסת מעמידה אח וועדת העבודה ואת הכנסת במצב לא נוח.

אני שמחה ומאושרת, כי יש עוד אדם בכנסת, שכאשר שני הצדדים הגיעו ליחסים כה מחודדים בקשר לסכסוך הנמשך כמעט שלושה יודשים, הם מזכנים לקבל את בוררותו ומסקנותיו. ראש הממשלה איננו מתערב בענין כראש הממשלה, אחרת היה לממשלה עוז להגיד זאת.

י. ריפתין:

ראש הממשלה עושה את הדברים החשובים ביותר בלי החלטת הממשלה.

ב. אירלסון:

על-כל-פנים, אין לוועדת העבודה סמכות לקבוע את מעשיו של ראש הממשלה. אפשר לבקר את מעשיו, ואפילו להביע לו אי-אמון מעל במת הכנסת.

מאחר ששני הצדדים באו לידי מסקנה שמוטב למסור את הענין להכרעת מר בן-גוריון, אין וועדת העבודה צריכה לדון יותר בענין. משונה שבכל מפלגה יש מרות ורק למפא"י אסור להחליט מה היא חובעת מחבריה. ובכלל, הענין הזה אינו נוגע לוועדה. איזה רשות יש לחבר הכנסת ריפתין לדבר על סנקציות; איזה סנקציות יש?

י. ריפתין:

יש סנקציות.

ב. אירלסון:

אני שליחת מפא"י בכנסת, אולם מחר יכולה מפא"י להחליט שלא אהיה יותר

שליחתה.

אני מציעה לקבל החלטה, גם כלפי השרים המציעים דיון, שאין הכנסת ואין הוועדה מתערבת בסכסוכי עבודה.

מאחר שמר בן-גוריון נכנס לבירור הסכסוך הנדון - ואני מקווה שמסקנותיו יתקבלו ע"י שני הצדדים - איננו יכולים כגוף ציבורי להביע את דעתנו.

א. וילנסקה:

אני מציעה שהוועדה תחליט, כי היא מביעה את מורת רוחה על החלטת ראש הממשלה להתערב כבורר יחיד בסכסוך. ההצעה הזאת מבוססת על העיקרון המקובל שאין הכנסת מטפלת ביחסי עבודה, קל וחומר שאם הכנסת איננה מטפלת, גם הממשלה זראשה אינם צריכים לטפל.

לדעתי, הסכסוך עצמו איננו הדבר הגרוע ביותר. גרוע יותר עצם הסכנה של פיטורי יעקל המאימת על הסוני הפועלים והמערערת את יציבות העובדים במקומות העבודה השונים, לא רק ב"אתא". אני חושבת שיש צדק בתביעות הפועלים, והמוטמכים היחידים לטפל בסכסוך זה היא אסיפת העובדים ומוסדות ההסדרות, ולא ראש הממשלה.

ע.ע.

י. קרגמן:

אני חושב שהיתה כאן אי-הבנה. אין כאן כל פגיעה בסוברניות ולא פגיעה בדימוקרטיה הכנסת החליטה להעביר את הענין לוועדת העבודה, וזו סוברנית לומר לכנסת כי אין וועדת העבודה ואין הכנסת צריכות לדון בסכסוכי עבודה. ואם מה בן-גוריון לא יצליח בתיווכו, השביתה חיימך וינצח הצד החזק.

אנו חיים במשטר דימוקרטי שבו יש זכות לכל אדם, גם אם הוא ראש מטלה, להציע הצעות לכל מיני חוגים; הצדדים יכולים להחליט אם הם מקבלים את הצעותיו או לא; האם יש בזה כפייה, בוררות חובה? במקרה שמהיה בוררות, היא מהיה בוררות מוסכמת, ולא בוררות חובה. הבוררות תהיה בסידה שהצדדים יסכימו לבורר.

* אני חושב שאין זה הוגן להתערב בענינים פנימיים של המפלגות. בארץ דימוקרטיה רשאית כל מפלגה להחליט איך על חבריה לנהוג. היו דיונים במרכז מפא"י והוחלט איך על חבריה לנהוג בענין זה, בדיוק כפי שמחליטות מפלגות אחרות.

א. רימלט:

צריך לקדם בברכה כל בוררות וכל נסיון להפסיק את השביתה, מפני שהמשך השביתה הוא אסון למדינה, למשק ולפועלים. אם הבוררות היא אסטטית או לא, זה ענין לויכוח בתוך מפלגות ההסדרות או בתוך מפלגות פוליטיות אחרות. הויכוח הזה אינו מעניינה של הכנסת.

אינני מקבל את הדעה שהוועדה איננה צריכה לדון בסכסוך, הואיל והשביתה הזאת חורגת מסכסוך עבודה רגיל, שהכנסת איננה צריכה להתערב בו. עצם העובדה שהכנסת לא העבירה את ההצעה לסדר-היום לוועדת הכנסת על-מנת שזו תפסוק אם וועדת העבודה רשאית לספל בענין או לא, אלא העבירה את הבעיה לוועדת העבודה, פירושו הדבר שהכנסת סברה שעל הוועדה לדון ולספל בבעיה. הואיל וקיים עתה נסיון של בוררות, אני מציע לוועדה להפסיק את דיוניה. אם ימצא פתרון לסכסוך, נכרך עליו ונבקר אם הבוררות צדקה, או לא. אולם במקרה שהבוררות לא תביא לתוצאות, צריכה וועדה זו למיים את החפיקד שהטילו עליה.

ח. מיגורי-כהן:

היות והסכסוך נמצא בבוררות, שאנו מחייבים תמיד, אני מציע שאם הבוררות לא תביא לסיומ הסכסוך, נמשיך בשבוע הבא לדון בבעיה.

ב. צ. הראל:

אני מציע לדחות את ההצעות לישיבה הבאה.

הוחלט לסכם היום את ההצעות בענין סכסוך "אתא".

היו"ר ע. גוברין:

אני מציע לקבל את ההחלטה הבאה: וועדת העבודה שמעה את סקירה שר-העבודה בענין סכסוך "אתא" ומחווה את דעתה, שאין הכנסת וועדותיה צריכות לקבוע בסכסוכי עבודה.

ע.ע.

א. שוסטק:

הוועדה איננה יכולה לקבל החלטה כזאת, לאחר שהכנסת העבירה אליה נושא לדיון, אין היא יכולה להגיד שאין זה מסמכותה, אחרת כל וועדה שיועבר אליה נושא לדיון, תחליט שאין זה מסמכותה.

הצעת היו"ר נתקבלה.

4) חברי-הוועדה נסעו מהצבעה,
2 נציגי הציונים הכלליים ו-2 נציגי
פיעת חירות)

היו"ר ע. גוברין:

עכשיו ישנה הצעת חברי-הכנסת ארם, ריפתין ווילנסקה, המוחה על התערבותו של ראש-הממשלה בסכסוך "אתא". אני מצטער ששר העבודה הודיע לנו בפירוש כי ראש הממשלה לא התערב בסכסוך כראש הממשלה, כי חוד שראש הממשלה לא הוזמן לכאן ולא יכול היה להביע את דעתו.

מ. ארם:

אני מציע להעמיד להצבעה את ההצעה הבאה: הוועדה מביעה את סורת רוחה נגד כניסתו של מר בן-גוריון לסכסוך "אתא".

היו"ר ע. גוברין:

אני נני יכול להצביע גם על כך.

י. ריפתין:

אני עומד על כך שהצעת חברי-הכנסת ארם הוצבע. אפשר להזמין את ראש-הממשלה

לישיבה הוועדה ולהצביע בנוכחותו.

היו"ר ע. גוברין:

לא אעשה זאת.

ד. נצר:

אני מציעה להוריד את הענין מסדר-היום.

מ. קלמר:

אני מציע לקבל החלטה האומרת, כי וועדת העבודה מביעה את סיפוקה על כך שהסכסוך עומד להסתיים.

היו"ר ע. גוברין:

אסור לנו כחברי וועדה של הכנסת לגרום לעצמנו אי-כבוד, כי אין לנו הוכחות

ברורות שהסכסוך אסנם עומד להסתיים.

ישנה הצעה להוריד את הצעת חברי-הכנסת

ריפתין, ארם ווילנסקה מסדר-היום.

הוחלט להוריד מסדר-היום את הצעת חברי-הכנסת ארם, ריפתין ווילנסקה.

ב. צ. הראל:

לא השתתפתי בהצבעה על הסיכום העקרוני של היו"ר מפני הסיבות הבאות:

1. ביקשו לדחות את ההצבעה, ומקובל

בכל הוועדות שאם מבקשים לדחות את ההצבעה על נושא, שהדיון עליו התחיל באותה ישיבה, עושים זאת.

2. הובאה להצבעה בעיה שהועברה אלינו כהצעה לסדר-היום מהכנסת. לא אכנס לפרטים מדוע לא השתתף בעל ההצעה בדיון, אבל עובדה היא שללא השתתפותו, למרות הבקשה לדחות את ההצבעה לישיבה הבאה, עמד היו"ר על כך שההצבעה תתקיים מבלי לשמוע את דעתו של בעל ההצעה.

3. לא השתתפתי בהצבעה, מפני שלדעתי הוועדה קיבלה החלטה בשאלה עקרונית, המגבילה את הכנסת בדבר שהכנסת בהסכמת שר העבודה העבירה לוועדה. מחובתה של הוועדה היה לטפל בשאלה זו, במקום ללמד את הכנסת שאסור לה לטפל בבעיות כאלו ואסור להעביר אותן לוועדה.

את הסיבות הנ"ל לאי-הצבעתי, ואולי בצורה רחבה יותר, אעביר לנשיאות הכנסת וועדת הכנסת.

היו"ר ע. גוברין: הודעתי כי ביקשתי מסגן-מזכיר הכנסת

להזמין את חבר הכנסת ספיר, וכן הודעתי

לו שהדיון יתקיים היום.

ברשות חברי הוועדה להחליט אם מפסיקים את

הדיון או לא, והוועדה החליטה לא להפסיק.

ח. סיגורי-כהן: לא הבעתי את דעתי בדיון, מאחר שכאשר

קיבלתי את רשות הדיבור, נשמע האות

להתחלת ישיבת המליאה, וחשבתי כנפחובתי לקצר.

(הישיבה ננעלה בשעה 11.30)